

ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ХОЛОДНОЯРСЬКОГО
ОТАМАНА ЛЮТОГО-
ЛЮТЕНКА – 115 РОКІВ

2

НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО – ПРОТИ
ЛІНГВОЦИДУ

5

ВДАЛОСЯ
ВСТАНОВИТИ ДОЛЮ
УМАНСЬКОГО ОТАМАНА
ДЕРЕЩУКА...

7

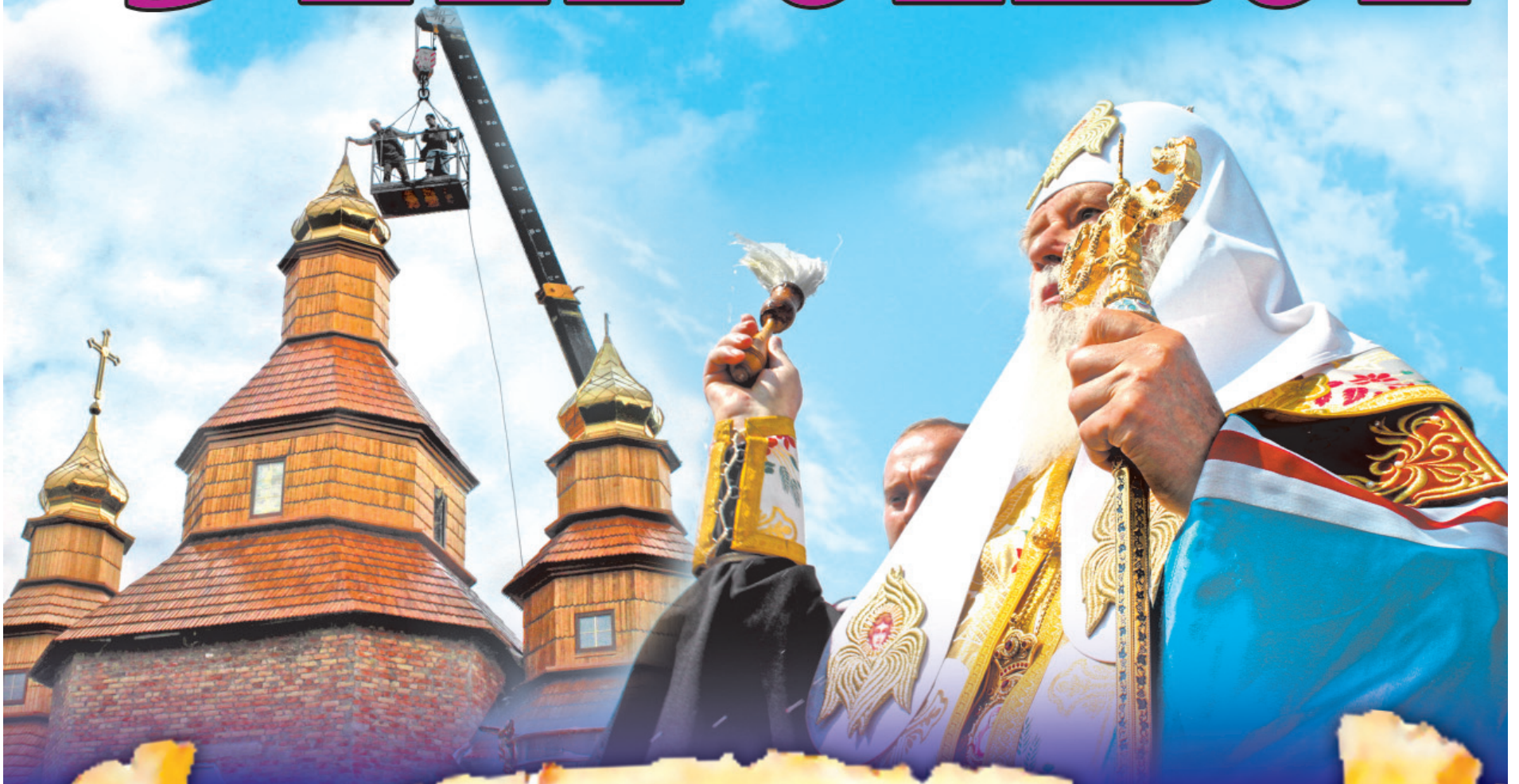
Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№12 (31)
28 червня 2012 р.

СВЯТА СПРАВА

**СВЯТИШИЙ ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ ФІЛАРЕТ ОСВЯТИВ ХРЕСТИ
ЦЕРКВИ, ЗВЕДЕНОЇ В ХОЛОДНОМУ ЯРУ НА ЧЕСТЬ
СВЯТОГО ПЕТРА БАГАТОСТРАЖДАЛЬНОГО
(КАЛНИШЕВСЬКОГО) – ОСТАННЬОГО
КОШОВОГО ОТАМАНА ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ**

Втративши Вітчизну, отаман Лютий-Лютенко жив у США, Європі і навіть Африці. ТА ХОЛОДНИЙ ЯР НЕ ЗАБУВ...

Роман КОВАЛЬ

Іван Лютий-Лютенко впродовж свого майже столітнього земного шляху повсюдно творив навколо себе українське життя – життя справедливе, братерське, шедре на чин і офіру. Хоч і доля засудила Лютого-Лютенка на довічне вигнання, що тривало 66 років, – навколо нього завжди була Україна: і в Польщі, і в Німеччині, і в США, ба навіть в Африці. 24 червня минуло 115 років від дня народження цього славетного Українця, та його ювілей швидше згадали у США та Німеччині, аніж на землі Вітчизни, за яку воював...

Народився Іван 24 червня 1897 року на Звенигородщині. Брав участь у Першій світовій війні, а в 1917 р. зголосився до української армії. Успішно бився проти червоних біля Гребінки та станції Бобринської.

За Директорії сотник Лютий-Лютенко отримав призначення на посаду командира 25-го Черкаського куреня, що дислокувався у Смілі.

Відступаючи разом із Запорозькою дивізією під командою Олександра Загородського на Христинівку, Лютий занедужав на тиф. Залишивши товариша в уманській лікарні, заporожці помандрували далі. А в Умань вдерлися москалі. “В першу чергу кинулись вони до шпиталю вилувлювати хворих старшин, перевіряючи руки всіх хворих... – згадував сотник. – Якщо на руках були мозолі, тверді і порепані долони, то цей для них був “свій”, “наш”. Коли ж руки були чисті, гладенькі, без мозолів, то власників таких рук большевики вважали за “білоручок”,

панів-неробів, експлуататорів “робочого класу” і... починали “кошерувати” на допитах, а непитомних і ослабих, що не могли встояти на ногах, стріляли просто в ліжках”. Лютого врятувала сестра милосердя. Вона забинтувала йому обидві руки по лікті, мовляв, вони знівечені вибухом міни...

На стрімку повстанську стежку Іван Лютий-Лютенко став 1919 року, взявши собі ім'я легендарного ватажка гайдамаків XVIII ст. Івана Гонти. Продовжити збройну боротьбу після тяжкого поранення в лавах Армії УНР спонукали масові розстріли, скоєні

більшовиками у селі Товмачі, звідки походила його дружина. Того дня каральний відділ червоних розстріляв кожного десятого селянина.

Подібні розправи москалі здійснили і в інших звенигородських селах та містечках. Зокрема, у Мокрій Калигірці більшовики розстріляли сімнадцять українців і п'ятьох євреїв, які шили для повстанців чоботи й одяг. За цей злочин Лютий-Лютенко і Семен Гризло жорстоко помстилися...

У жовтні 1920 року, коли Кость Степовий-Блакитний склав із себе обов'язки Головного отамана Холодного Яру, постало питання щодо нового

керівника. На військовій нараді в Матвіївці, стверджував підхорунжий Чорноліського полку Михайло Дорошенко в книзі спогадів “Стежками Холодноярськими”, Головним отаманом Холодного Яру було обрано Івана Гонту.

Збруча, – влада її в Україні ще існувала. Останніми представниками влади Української Народної Республіки були отамани. І хай влада УНР існувала переважно в нічний час і в глухих закутинах української землі – лісах, болотах, на дніпровських островах, віддалених хуторах і по селах – вона, нічна влада Директорії, була реальною, караючою і змушувала окупантів зважати на неї до кінця 1920-х років...

З України, окупованої росіянами, отаман Гонта перейшов в Україну, окуповану поляками... І став знову Іваном Лютим. Почалася нелегка, понад півстоліття,

до рога на чужині...

Він жив у Польщі, Словаччині, Німеччині, Марокко... І скрізь виявляв себе лише талановитим підприємцем та щедрим меценатом української справи.

Прошаючись з Африкою, Іван Лютий-Лютенко зробив цікаві – і прикрі для нас – висновки: “Патріотизм і національна свідомість марокканців одвертіші й очевидніші. Їх видно кожному, хто побув у Марокко навіть день-два. У нас, натомість, про національну свідомість треба розпитувати у людей, бо голим оком її не вловиш. Та й патріотизм наш законспірований, затаєний

десь глибоко всередині. Назовні він пробивається не часто, не завжди вчасно й неналежно обдуманно; частіше спалахує для того, щоб блиснути і погаснути, не спаливши своїм спалахом зла і не принісши добра Україні”. Гіркі слова людини, яка має право так казати...

1956 року родина Лютих виїхала на постійне проживання до США. Оселилися у Нью-Йорку. Іван Макарович заснував фірму “Вікінг” і знову зайнявся комерцією. Брав активну участь у церковних і громадсько-політичних організаціях, багато жертвував на українські та американські громадські інституції, а також на УАПЦ.

Наприкінці життя, 1986 року, написав книгу “Вогонь з Холодного Яру”.

Помер Іван Лютий-Лютенко в США 19 березня 1989 року, на 92-му році подвижницького життя. Похований він на українському цвинтарі у Бавнд-Бруці.

В епілозі до книги свого життя Іван Лютий-Лютенко писав: “Як старий Холодноярський повстанський отаман (я) ніколи не змінював і не зміню своїх позицій... Не втрачаю віри в пророцтво Тараса Шевченка, що “повіє огонь новий з Холодного Яру”, бо в ньому не гасне іскра ще з часів нашої саможертвної боротьби за волю українського народу, за Українську Народну Республіку й за вільну в ній Українську Автокефальну Православну Церкву, яка відроджувалася 65 років тому під охороною лицарів Зимового походу й героїв-партизанів із Холодного Яру”.

Козацький край

Приємно, що коріння українського козацтва поширюється далеко за межі нашої країни, перелітає океани та сягнуло земель великої Америки. Переплітаються людські долі, змішується кров, з'єднуються серця...

Нещодавно, а саме 12 червня, молода родина Коллієр зі штату Міннесота відзначила річницю свого весілля. Хочемо привітати і нагадати про цей величний день цими світлинами і найкращими побажаннями.

Україночка з Черкащини Журавель Інна поєднала свою долю з американським гарним хлопцем Коллієр Аланом. На весіллі українські традиції переплелися з американськими: молодята ставали на весільний рушник, а батьки благословили їх хлібом-сіллю, гостей частували короваєм і лунали українські пісні та тости. Вечір пройшов в українському стилі. Алану вручили булаву – як символ голови сімейства, а Інні – качалку, як гарній господині та берегині роду. Підтримати молодят приїжджала родина нареченої: батьки Журавель Микола Панасович і Ольга Миколаївна, сестра з дочками Альбінкою та Анюткою на чолі з полковником Холодноярського вільного козацтва Голюком Ігорем. Ігор Якович ознайомив гостей з історією козацтва, подарував книги з підписами крайового отамана Олега Островського, газети “Козацький край”. Гості були приємно вражені нашими звичаями і традиціями та з радістю фотографувалися на фоні прапору Холодного Яру. Бажаємо сім'ї Коллієр міцного кохання, здійснення всіх мрій, і нехай сила і дух вільних козаків з натхненням до перемоги і жагою до життя увійде у ваші родинні звичаї та перейде до майбутніх нащадків!

ПАТРІАРХ ФІЛАРЕТ ОСВЯТИВ ХРЕСТИ ПЕРШОЇ В УКРАЇНІ ЦЕРКВИ ПЕТРА КАЛНИШЕВСЬКОГО

Світлана КРАВЕЦЬ

23 червня на хуторі Буда у Холодному Яру Святіший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет освятив хрести першої в Україні церкви Святого Праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського), останнього кошового Запорозької Січі. Окропивши свяченою водою золоті хрести церкви, в основі яких — майстерно зроблені тризуби, Патріарх звернувся до присутніх на святі з вітальним словом, нагадавши про приклад Петра Калнишевського, могутній дух якого не змогли і після майже трьох десятків у кам'яних казематах Соловецьких монастирів. «Навіть отримавши волю, він не скористався з неї, бо знав, що у царській неволі залишається весь український народ», — нагадав Патріарх Філарет. І попередив: «Багато людей проливали кров за волю України, але вона прийшла несподівано, ніби впала з неба. Це була Божа воля. Противників нашої державності і зараз досить як зовні, так і всередині України. Тому мусимо бути достойними Незалежності. Інакше, Бог може так само легко, як дав, забрати волю...»

Патріарх нагородив будівничого храму Олега Островського орденом Святого Володимира Великого і благословив його та берегиню Холодного Яру Лесю Островську на подальші звершення в ім'я України. Сказані Олегом Островським слова того ж вечора цитував телеканал ICTV: «Ця церква у Холодному Яру буде символом української православної віри, яка, маю

надію, об'єднає всі конфесії в Україні, які є».

Віце-спікер Верховної Ради Микола Томенко у своєму виступі був категоричним щодо сучасних «світоглядних зайд» і «політичних прийд», але, перефразувавши Шевченка, висловив сподівання, що після того, як у цьому

історичному місці постала така церква, знову «повіє дух український з Холодного Яру».

Широ раділа події знаменита співачка Ніна Матвієнко. «Для мене велика честь побувати тут, приклонити голову пам'яті тих синів і дочок України, які сьогодні

безіменні, — сказала вона. — Одна людська душа возвеличила цей край — Петро Калнишевський, який у такій смиренності перед народом сидів у покаянні за все, що відбулося».

Цікавим був виступ поета Дмитра Павличка, який пригадав, що 1994 року, коли він балотувався до ВР від Чигиринщини, місцева влада лякала ним людей, казала, що він — «бандера»: «А тепер я бачу, що ці 20 років не минули даремно. Люди у Холодному Яру змінилися і не відрізняються своїм патріотизмом від галичан.»

Того ж дня три золоті хрести увінчали куполи церкви...

ХРАМ КАЛНИШЕВСЬКОГО — У ХОЛОДНОМУ ЯРУ, ДЕ «ВОРОТА ВОЛІ»...

Олег ОСТРОВСЬКИЙ

Храм, що зводиться у козацькому краю, в центрі Холодного Яру, на хуторі Буда, неподалік від тисячолітнього дуба Максима Залізняка, — не даремно на честь святого праведного Петра Калнишевського, угодника Божого, останнього кошового отамана Запорозької Січі...

Все життя — і тоді, коли був простим козаком, і тоді коли встановив своєрідний рекорд по часу перебування на виборній посаді кошового Січі, Калнишевський був грозою ворогів Христової віри. Але проти єдиновірців з Московщини, коли ті на початку червня 1775 року обступили військом Запорозьку Січ, сивочубий кошовий не захотів підняти зброю...

Загарбники не оцінили козацьке благородство. За царським велінням Січ було зруйновано: грабуючи припаси, казну й архіви, не пощадили і козацьку церкву. Самого ж кошового указом цариці Катерини заслано було до Соловецького монастиря, де він пробув від 1776 по 1803 рік: 25 років в'язнем без права переписки і спілкування з людьми — у тісному кам'яному мішку монастирського каземату, а ще два роки — ченцем, добровільно відмовившись від мирського життя після «височайшого помилування». Весь час ув'язнення він ревню молився Богові — двічі на рік відвідуючи під конвоем монастирську церкву, а решту днів — у своїй похмурій камері. Кошовому щоденно виділявся 1 карбованець «порційних грошей». Ретельно відкладаючи їх, він придбав для монастиря коштовно оздоблене Євангеліє за 2435 карбованців. Козак, який послужив Вірі спочатку шаблею й булавою, а потім — молитвами ченця, помер на 113 році життя і похований на монастирській землі холодного острова посеред Білого моря — такого далекого від козацького острова Хортиця на Дніпрі...

2008 року, у 1020-у річницю Хрещення Київської Русі-України Помісний Собор Української Православної Церкви Київського Патріархату благословив приєднати праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського) до лику святих, а також благословив будівництво храмів на його честь.

Невдовзі «Вільне козацтво Холодного Яру» виступило з ініціативою побудови першої в Україні церкви Петра Калнишевського у самому серці Холодного Яру. 14 червня 2009 року Митрополит Черкаський

і Чигиринський Іоан освятив хрест та місце під побудову цього храму. Високопреосвященнішому архиерею співслужило духовенство Чигиринського благочиння.

Місце це — знакове для історії українського козацтва. Загальновізнана істина: жодна інша місцевість не може зрівнятися з Холодним Яром за кількістю вагомих історичних подій, які відбулися під шатами багатотисячових дубів урочища. В часи За-

порозької Січі Холодний Яр і Чорний ліс були своєрідним пересильним пунктом «прикордонної зони» на межі земель Запорозького Війська. Чумацьким шляхом ходили валки з крамом, зброєю, сіллю та іншими продуктами, забезпечуючи Січ всім необхідним. Хто втік від поневолювачів і прагнув стати козаками, міг вважати себе вільним, як тільки діставався Холодного Яру — звідси була пряма й безпечна дорога на Хортицю. Через ці ж «Ворота Волі» загони гетьмана нерезестових козаків Павлюка 1637 року розпочали визвольний похід проти польської шляхти. На виступ їх благословляли у Буді служителі Мотронинського монастиря. А військовим писарем повстанців був Богдан Хмельницький, майбутній сотник Чигиринський, а потім — найславетніший український гетьман. Дослідники не виключають можливості того, що саме в Холодному Яру і восени 1647 року відбулася таємна нарада Хмельницького та його спільників перед тим, як вони вирушили на Запорозьку Січ за допомогою, починаючи найпотужнішу Визвольну війну — війну за волю, яка струнула всю тогочасну Європу.

В часи розквіту Гетьманщини Холодний Яр не втратив свого значення. Він залишався ланкою, що єднала землі Запорозької Січі з великою Україною. У Медведівці й Жаботині постали козацькі сотні Чиги-

ринського полку. Сам Холодний Яр перетворився на зону потужного промислового виробництва. Дьоготь, деревне вугілля, порох, ковані шаблі і відлиті з металу гармати вирушали звідси як на гетьманську столицю Чигирин, так і на Запорозьку Січ. Залишки поташень та металовиробництва й донині можна знайти у холоднорських лісах.

Після того, як у червні 1709 року війська царя Петра зруйнували Чортотмицьку Січ (за допомоги запорожців гетьману Мазепі), частина січовиків оселилася в Холодному Яру. Восени 1767 року послушниками Мотронинського, Лебединського, Онуфріївського, Мошненського і Виноградського монастирів стало чимало колишніх запорозьких козаків. Наступного, 1768 року вони стали бойовим ядром гайдамацького війська нового антипольського повстання проти національного та релігійного гноблення — знаменитої Коліївщини, епіцентром якого знову став Холодний Яр. Відтоді й називається на честь одного з ватажків повстання, Максима Залізняка, дуб, біля якого нині зводиться храм Петра Калнишевського... Спільними зусиллями Польщі й Московщини те повстання було втоплене в гайдамацькій крові, але дух прагнення до волі тут не згас. Коли Тарас Шевченко описував Коліївщину, то у своїй поемі «Гайдамаки» сказав пророчі слова: «І повіє огонь новий з Холодного Яру...»

І він повіє — вже в ХХ столітті, коли новітні козаки-гайдамаки Холоднорської республіки декілька років поспіль відстоювали рідний край від червоних і білих зайд. Холодний Яр — такий не Хортиця,

тож від чужинців цей острівець свободи з чорним прапором, на якому було написано «Воля України або смерть!» не обороняли дніпровські хвилі, а захищали хвилі народного збурення. Шевченкові вірші тоді були в кожній хаті. Читали їх холоднорці-гайдамаки Чучупаки та інших отаманів — і брали зброю до рук, як діди колись брали — за волю краю, волю власну і своїх дітей...

Тож цілком закономерно, що саме в цьому місці нині постає храм на честь останнього кошового Запорозької Січі. Були ті, у кого лють викликає все те, що робиться нині в Холодному Яру для відновлення історичної пам'яті. Мабуть, вони ще й будуть... Та шире слово влячності тим, хто допомагає «Вільному козацтву Холодного Яру» й музейно-етнографічному комплексу «Дикий хутір» зводити церкву, обриси якої нагадують ту, яка колись була зруйнована московитами разом з Січчю.

Так випадково співпало, що освячення церкви Святішим Патріархом Філаретом відбулося саме у неділю, 23 червня, а 25 червня святкувалося 20-річчя Всеукраїнського Православного Собору, на якому сталося об'єднання Української Православної Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви в єдину Українську Православну Церкву Київського Патріархату. Освячення ж церкви Петра Калнишевського у Холодному Яру стане моментом об'єднання пам'яті про всі покоління козаків, які полягли за святу віру і волю рідного краю.

Козацькому роду — нема переводу!

ЧУЖИНЦІ – ПРО УКРАЇНЦІВ

(Закінчення, початок у №№ 9-11 «Козацького краю»)

1842. **Микола Костомаров**, російський історик: "Ця мова, відома під іменем руської, мала великий вплив на втворення нашої (московської) мови вищого світу й літератури: відомо, що Ломоносов учився по граматиці Мелетія Смотрицького й вивчив напам'ять "Псалтир", перекладений на вірші, Семеона Полоцького. Руська мова була значно обробленішою, аніж письмова мова Московії; на ній було написано багато книг, на котрі відчувалась потреба і в Москві; притому ж кращі проповідники нашої першої половини XVIII століття були українцями і хоча намагалися писати помосковському, себто, по-словенськи, та не могли не вносити в свої твори елементів рідного краю".

1845. **Фрідріх Боденштедт**, німецький поет, письменник і перекладач: "У жодній країні дерево народної поезії не видало таких великих плодів, ніде дух народу не виявився в піснях так живо і правдиво, як серед українців. Який захопливий подих туги, які глибокі, людяні почування в піснях, що їх співає козак на чужині! Яка ніжність у парі з мужньою силою пронизує його любовні пісні... Справді, народ, що міг співати такі пісні і любитися ними, не міг стояти на низькому ступені освіти. Цікаво, що українська народна поезія дуже подібна іноді своєю формою до поезії найбільш освічених народів Західної Європи...".

1865. **J. Jahrgang**, німецький критик: "Українська мова має гармонійність і м'якість

найвищу серед слов'янських мов і тому з них усіх найліпша для співу й музики. Українська народна поезія найбагатша в Європі, вона має величезні, невичерпні скарби, має найвищий поетичний розмах та яскравість вислову".

1866. **Тальві**, письменниця, перекладач українських народних пісень на німецьку мову: "Визвольні бої проти ворогів України зродили дуже багато гарних і могутніх українських пісень... Козак не піддається долі, а з нею бореться, бо українська пісня народилася під свист куль, під брязкіт шабель під час довгих воєн, що століттями кипіли від Карпат аж поза Дніпро".

1869. Французький політичний діяч **Казимир Делямар** розіслав всім членам сенату і міністрам Франції петицію під назвою "15-мільйонний європейський народ,

забутий в історії", де писав: "У Європі існує народ русинів... Цей народ має свою історію, відмінну від історії Польщі і ще більше відмінну від історії Московщини. Він має свої традиції, свою мову, окрему від московської й польської, має виразну індивідуальність, за яку бореться. Історія не повинна забувати, що до

Петра I той народ, який ми нині називаємо рутенами, звався руським, або русинами, і його земля звалася Руссю і Рутенією, а той народ, який ми нині зовемо руським, звався москвинами, а їх земля – Московією. В кінці минулого століття всі у Франції і в Європі добре вміли відрізнити Русь від Московії. Як же сталася ця зміна? Виключно тому, що вже ціле століття московський уряд працює над тим, щоб домогтися повного злиття значення цих назв".

Л. Кіппіс: "Певен, що корінній Русі (тобто українцям) для вправлення власної історичної свідомості слід відновити свою звичку називати велику братню націю в колишній спосіб, як її називали раніше. (...) Йдеться власне, про етнонім "Московія".

1880. **Михайло Красуський**, московський мовознавець: "Занимаюсь довгоє время сравнением арийских языков, я пришел в убеждение, что малороссийский язык не только старше всех славянских, не исключая так называемого старославянского, но и санскритского, греческого, латинского и прочих арийских".

1893. **Вадим Пасека**, російський історик: "Кто первым из нас вошел в связи с европейскими державами? Кто остановил гибельный поток первых татарских орд, принудил их снова удалиться в свои степи и так сильно, так пламенно и роскошно воспел битвы с кочевыми племенами? Малороссияне. Какой народ без твердых и постоянных пределов, границ, без неприступных гор, умел быть страшным для своих врагов, успел развить свою национальность и сохранить ее в тяжелые пять веков насилия татарского, польского, московского? Какой народ в пять веков неволи, когда пепелили его города, предавали мучениям за преданность религии, умели ее сохранить, и в то же время был грозою своим притеснителям, и среди сих пыток созидал училища для

образования юношества? Этот народ был малороссияне".

1905. **Г. Гельмонт**, німецький історик, 5 том "Світової історії": "Тоді як у Польщі та інших країнах Європи свобода існувала лише для вищих станів, в Україні і нижчі стани її мали. Коли поширилась вістка про казкову країну, де кожна людина може жити вільно, як птах, то до неї (України) побігли тисячі спрагнених волі людей. Край по обох берегах

Дніпра від Києва і до татарського кордону став чарівним раєм для покритих бідних, а також для тих, хто прагнув слави та великих справ. Здається, український народ має покликання реалізувати на практиці ідею свободи і рівності. Весь слов'янський світ може пишатися цією вільною нацією. Московщина з її деспотизмом, з її низьким культурним рівнем, ясна річ, не могла ошчасливити такий нарід, як український, що звик до свободи і був на

далеко вищим культурним і політичним рівні, ніж московський".

1907. **Б. Бернсон**, норвежський письменник: "Гідний пошани український нарід стане незабаром постійною темою кожного часопису в цивілізованому світі. Бо тепер всі ми вже знаємо, що його домагання можна відхилити, можна відкласти, можна навіть перевернути і викришити, але ніяк не можна відкинути. Нарід, що був засуджений на смерть, дає людству нову ідею справедливості і міжнародного щастя. Ця їхня ідея своїми початками сягає до їхнього старого громадського ладу. Душа така жива і життєздатна, не може, ясна річ, ніколи загинути".

Максим Горький, російський письменник: "Душа українця росте і купається в яскравих, гарячих променях південного сонця, а москвин все своє життя живе в сутінках та холоді північних лісів".

В. Бальтазар, чеський композитор: "Господь оборонив Україну... Вислухати новітню європейську музику, а після неї українську народну пісню – це однаково, що вийти з затруєної пахощами міської світлиці на свіже, чисте лісове повітря. Композитори цілого світу можуть знайти багатющі музичні перлини в українській народній пісні".

Михайло Катков, російський монархіст, консерватор, прихильник придушення «українського сепаратизму»: "Польська революція є дрібноницею порівняно з українським народним рухом. Польська революція може відірвати від імперії лише один край – Польщу, а втрата України – це кінець московської імперії".

Національний університет імені Богдана Хмельницького виступив проти лінгвоциду

Члени вченої ради і викладачів навчально-наукового інституту української філології та соціальних комунікацій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького підписали колективну заяву на захист української мови. У ній, зокрема, йдеться:

“Ми, члени вченої ради навчально-наукового інституту української філології та соціальних комунікацій і викладачі інституту, які не є членами ради, повністю підтримуємо “Звернення вченої ради філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка до вчених рад філологічних факультетів, Інститутів філології й академічних філологічних центрів та установ”, зміст якої подаємо нижче. Ми також заявляємо про готовність активно протистояти всяким намірам принизити державний статус української мови, протидіяти наступові антиукраїнських сил на демократичні національні цінності.

“Звернення вченої ради філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка до вчених рад філологічних факультетів, Інститутів філології й академічних філологічних центрів та установ

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

5 червня 2012 року провладна більшість Верховної Ради України у злуці з україноненавистньою фракцією комуністів та поодинокими народними депутатами-запруданцями здійснили небезпечний крок до ліквідації нашої державної незалежності — ухвалили в першому читанні проект Закону України “Про засади державної мовної політики”. Ця подія в історії українського лінгвоциду є абсолютно суголосною зі сумнозвісними Валуєвським циркуляром (1863) та Емським указом (1876). Вона скерована на підрив конституційного статусу української мови як єдиної державної в країні та витіснення її з усіх сфер суспільного вжитку на значній частині території Укра-

їни. Відкритою етнокультурною агресією політично збанкрутіла “Партія регіонів” реалізовує підступні стратегії російського націонал-шовінізму проти від-

верситету імені Івана Франка закликає університетські та академічні філологічні установи і їх структурні підрозділи:

1. Об'єднати всі свої організаційні та науково-інтелектуальні зусилля з метою не допустити прийняття антиконституційного Закону України “Про засади державної мовної політики”.

2. Розглянути (терміново!) на засіданнях вчених рад питання про антидержавне запровадження офіційної двомовності в Україні та прийняти відповідні звернення до Голо-

ви Верховної ради і народних депутатів України.

3. Підтримати ініціативу створення “Всеукраїнської асоціації викладачів української мови та літератури”, основним завданням якої має стати утвердження державного статусу та зміцнення міжнародного авто-

ритету української мови.

4. Розробити чіткий план заходів щодо вчасного інформаційного, правового та суспільно-резонансного реагування на кожен прояв мовної українофобії як в Україні, так і поза її межами.

Українське суспільство повинно бути впевнене: академічні філологи непохитно стоять на сторожі української мови як фундаментальної основи міцної незалежної держави”.

Заяву підписано Головою вченої ради Національного університету імені Богдана Хмельницького Погрібним І.І. — кандидатом філологічних наук, директором ННІ української філології та соціальних комунікацій, а також завідувачами кафедри української літератури та компаративістики, кафедри українського мовознавства та прикладної лінгвістики, кафедри методики навчання, стилістики та культури української мови, кафедри журналістики, реклами і PR-технологій, кафедри видавничої справи, редактування та теорії інформації, кафедри історії та етнології України, кафедри українського мовознавства та прикладної лінгвістики. Окрім них, заяву підписало ще 47 викладачів, серед яких — два професори та 34 доценти.

Зупинимо лінгвоцид!

Врятуємо мову!

МОЛОДІЖНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЗАВЕРШИВСЯ СМОЛОСКИПНОЮ ХОДОЮ

16-17 червня, з нагоди 121-річчя від дня народження провідника ОУН, полковника Євгена Коновальця в його рідному селі Зашків на Львівщині пройшов молодіжний фестиваль «Зашків — земля героїв».

Понад три тисячі патріотично налаштованих молодих українців прибули а фестиваль, де було заплановано виступи гуртів з Києва «Тінь Сонця» і «Веремій», «Vox Populi» з Жовкви, «De?Сенс» з Червонограда, «Цвіт Життя» з Червоного, львівських гуртів «Misty Gates», «Хмародери», «Залізний Хрест», «Триєст», «West» і «Front», а також виступи вокально-хореографічних колективів художньої самодіяльності, спортивні ігри та забави, святкове багаття, смолоскипна хода та українська дискотека. Фестиваль пройшов під гаслами: «Без алкоголю! Без тютюну! Без наркотиків! Без москалів!». Вхід — вільний.

Організаторами фестивалю виступили Львівська обласна рада, Жовківська РДА, Студентське братство Львівщини, Студентське братство ім. Бандери, Молодіжний національний конгрес, «Молодь за зміни», «Молода Галичина», «Молодий Народний Рух», «Батьківщина молода», «Студентська Свобода», ГО «Борець», Молодіжне об'єднання «Граніт».

Підготував Ігор АРТЕМЕНКО — за матеріалами www.dt.ua

16-17 червня С. ЗАШКІВ

Львівська обл., Жовківський р-н.

ФЕСТИВАЛЬ ЗАШКІВ — ЗЕМЛЯ ГЕРОЇВ

У програмі виступи вокально-хореографічних колективів художньої самодіяльності, спортивні ігри та забави, святкове багаття, смолоскипна хода, УКРАЇНЬКА ДИСКОТЕКА

Організатори: Жовківська РДА, Львівська обласна рада, Студентське братство Львівщини, Студентське братство ім. Бандери, Молодіжний національний конгрес, «Молодь за зміни», «Молода Галичина», «Молодий Народний Рух», «Батьківщина молода», «Студентська Свобода», ГО «Борець», Молодіжне об'єднання «Граніт».

Вхід — вільний.

Контактні дані: 099-497-76-13, 095-057-49-72

www.cossackland.org.ua

Козацький край

Бельгія США Росія
Великобританія Франція
Іспанія Німеччина

На сайті «Козацького краю» маємо читачів вже з 86 зарубіжних країн. Лідерами по кількості «заходів» з-за кордону є США, Росія, Німеччина, Великобританія, Бельгія, Франція та Іспанія

Проникнись духом козацтва — люби свій рідний край!

Дукий жутір

Нові туристичні маршрути на Чигиринщину, у Холодний Яр, Вереміївку, Кам'янку. Професійний гід та супровід. Фірмовий автобус. Фірмова кухня. Незабутня атмосфера подорожі. Відправлення автобусів від скверу облради в Черкасах — кожної суботи та неділі.

Бронювання квитків заздалегідь за тел.: (0472)31-29-74, (067)238-47-57, (067)470-94-93.
E-mail: dukuj_hytir@mail.ru,
www.hutirbuda.com,
www.cossackland.org.ua

Замовникам колективних екскурсій — знижки!

Русь зі столицею в Галичі поважала й повоювалася вся Європа

Про цього князя літопис каже так: «Він рвався на поганих (ворогів), як лев, сердитий був, мов рись, перелітав землі їхні, наче орел, а хоробрий був, як тур...» В його жилах текла кров королівських і князівських родів Священної Римської імперії, Швеції, Німеччини, Угорщини, Чехії, Польщі й Русі. Був час, коли він задовольнявся подарунками йому тестем п'ятьма невеликими містами, два з них на території сучасної Черкащини, ще два — на Київщині, а ще одне знищене під час монгольської навали. Це були Канів, Корсунь, Богуслав, Трипілля і Торческ. Та настав час і він став могутнім правителем всієї Русі, контролюючи з Галича, перетвореного на столицю, навіть великий Київ.

Як звали його? Це був князь Роман Мстиславич, батько славного Данила Галицького... Історія не має умовного способу. Але іноді в ній трапляються події та постаті, які змушують задуматися: а що було б, якби сліпий випадок не втрутився в її хід і вона не повернула в геть інше русло? Водночас в істориків є всі підстави саме на таких прикладах належним чином оцінити роль окремих осіб в історії, життя і смерть яких ставали епохами й переломними моментами в розвитку цілих держав. Фатум не раз зле жартував і з нашою країною, але навряд чи колись ще на подальші події так драматично вплинув цілком випадковий епізод, ніж той, що стався над берегами Вісли 19 черв-

ня 1205 року, коли під час походу до Саксонії у випадковому зіткненні з польським загоном було смертельно поранено одного з найвидатніших діячів Русі Романа Мстиславича. Залишається лише здогадуватися, наскільки підготовленою була би Русь до монгольської навали, якби Роман Мстиславич встиг реалізувати всі свої задуми й закріпити здобутки, а його сини Данило та Василько успадкували королівський стіл у дорослому віці й не змушені були вести 40-річну виснажливу боротьбу за відновлення батьківського спадку. Втім, і здійсненого Романом виявилось достатньо, аби Руська держава ще понад сто років була провідною силою Центрально-Східної Європи.

Старший син волинського і Великого князя київського Мстислава вже в молодому віці опинився на вістрі воєнно-політичної боротьби, яку вела старша, волинська гілка Мономаховичів за гегемонію на Руській землі. Головним супротивником волинських князів у цей час був суздальський князь Андрій Боголюбський, що намагався поширити свою владу як на півдні, так і на півночі. Стривожені цими планами новгородці запросили в 1168-му на князівський стіл 17-річного Романа, заходами якого суздальські війська було відкинуто від Новгороду, що значною мірою знівелювало успіхи Боголюбського на південному напрямку. Той, здобувши і спаливши в 1169-му році Київ, невдовзі був змушений відступити зі столиці Русі.

Анною. У західноєвропейських джерелах він незмінно згадується як Rex Ruthenorum (король русинів) або Rex Russiae (король Русі), натомість у руських — як «самодержець всієї Русі». Здобутки Романа Мстиславича зарахували його до числа наймогутніших володарів Європи, які вирішували в цей час долю цілого континенту. Правитель Русі мав свої політичні інтереси як в сусідніх, так і у віддаленіших країнах. Він не лише активно втручався у польські справи та організовував коаліції руських князів для спільних походів у степ, але й відчутно впливав на хід воєнно-політичної боротьби у Візантії та Священній Римській імперії. За повідомленням ві-

зантийського історика Нікити Хоніата, у 1200 році Константинополь було врятовано від половців лише завдяки «Богом призваній фаланзі» Романа Мстиславича. Тоді ж було укладено русько-візантійську угоду, результатом якої стало одруження Романа на візантійській принцесі. А 1204-го саме при дворі останнього знайшов прихисток імператор Візантії Олексій III Ангел, після здобуття Константинополя хрестоносцями під час четвертого Хрестового походу. Родинні зв'язки з Ангелами, а через них і з Гогенштауфенами (Роман Мстиславич і німецький король Філіп IV мали за жінок, вочевидь, рідних між собою сестер) робили короля Русі природним союзником двох імператорських династій і супротивником папського престолу та його прибічників — Вельфів. На активну участь Романа в політичній боротьбі, що точилася в цей час у Німеччині, вказують його тісні контакти із союзниками Штауфенів, зокрема з ландграфом Тюрингії Германом, а також щедра пожертва бенедиктинському монастирю Св. Петра в Ерфурті (за що Роман був зарахований до переліку фундаторів монастиря), що виконував роль одного з голо-

вних форпостів влади Гогенштауфенів у Німеччині. Власне, й останній похід Романа Мстиславича був спрямований у Саксонію, де розмішувалися основні володіння Вельфів, на підтримку Філіпа IV Гогенштауфена, що мало забезпечити останньому вирішальну перевагу над супротивниками. Тісні взаємини зі Штауфенами та чудова обізнаність Романа у внутрішніх справах Священної Римської імперії вирішальним чином вплинули на опрацювання останнім проекту «Доброго порядку» — державно-правового акта, який мав радикально реформувати політичну систему Русі й у першу чергу вирішити питання щодо головного київського столу, володаря якого відтепер мали обирати головні руські князі, що відчутно нагадувало тогочасну практику обрання німецького короля на з'їздах князів: «Коли в Києві помре великий князь,

бачав також низку інших заходів, передусім встановлення майорату, що мали запобігти зовнішнім загрозам та внутрішньому розбрату й роздрібненню земель-князівств: «Коли великий князь на київський престол буде обраний, повинен старшого сина лишити на своєму уділі, а молодших наділити від нього або в Руській землі від Горині і за Дніпро, скільки городів здавна до Києва належало. Якщо хто з князів почне війну і вчинить напад на землі іншого, то великий князь, домовившись із місцевими князями, надішле допомогу від усієї держави, скільки буде потрібно. А щоб місцеві князі не ослабли на силі, не належить їм областей своїх дітям ділити, а бути їм під владою їх старшого брата. А якщо у когось не лишиться сина, тоді віддати братові старшому по ньому або хто старший по лінії у роді його, щоб Руська земля в силі не зменшувалася. Бо добре

угорською «Золотою булою» 1222 року та «Золотою булою» імператора Карла IV 1356 року. Незважаючи на те що проект Романа Мстиславича не було реалізовано, він і його нащадки традиційно позиціонують себе як зверхників цілої Русі, використовуючи титули королів, царів (цезарів), самодержців і господарів, а свою державу незмінно іменуючи Руським королівством або Руською землею. В останньому відображено погляд на державу Романовичів як безпосереднє продовження Київської держави.

Власне, у тогочасному сприйнятті не було жодного розрізнення між Київською Руссю та Галицько-Волинською державою — цими пізнішими історіографічними конструктами. І Володимир Святославич, і Володимир Мономах, і Роман Мстиславич, і Юрій Львович мислилися правителями однієї і тієї самої держави — «Руської землі» (Regnum nostrum

Russiae). Уявлення про безперервність державної традиції від Володимира до онуків та правнуків Романа відображено як у тогочасних літописах, так і в актових джерелах. Приміром, у грамотах Льва Даниловича останній незмінно фігурує як син короля Данила й «правнук» великого князя Володимира.

У сучасній науковій літературі часто постає питання: коли припинила своє існування «Київська Русь»? Відповісти на нього важко, а насправді неможливо, тому що «Київська Русь» — це інтелектуальний витвір учених, який лише в їхніх головах припиняв своє існування: чи то наприкінці XI століття, чи то в середині XII, чи то після монгольської навали. Справжня ж Русь (Руська земля) нікуди не зникла, попри те що змінила столийний град із Києва на Галич, а згодом Львів. Її історичне буття продовжилося, і в цьому визначальна заслуга короля русинів й автора «Доброго порядку» Романа Мстиславича

«А ти, буй Романе, і Мстиславе! Єсть бо у вас залізні молодці під шоломами латинськими. Од них загула земля, і багато країн — хинова, литва, ятвяги, деремела, і половці сулиці (списи) свої покидали, а голови свої підклонили під ті мечі харалужські».

1199 року військо Романа вступило в Галич. Зроблений Романом Мстиславичем політичний крок був доволі незвичним для тогочасної Русі, яка не знала випадків об'єднання кількох земель у єдине державно-політичне ціле, як це сталося з Володимирською і Галицькою землями. Утім, плани Романа цими інтеграційними зусиллями не обмежувалися — метою був золотий Київ і відновлення єдності цілої Руської землі.

1201 року Роман Мстиславич розпочав боротьбу за Київ, а 1204-го встановив цілковитий контроль над столицею. Водночас він вжив цілу низку заходів, що мали легітимізувати його становище як «цезаря на Руській землі» — зокрема, одружився з візантійською принцесою

ОДНА З ЛЕГЕНД РОЗПОВІДАЄ, ЩО КОЛИ ДО ПРАВИТЕЛЯ РУСІ З'ЯВИВСЯ ПОСОЛ ПАПИ РИМСЬКОГО І ЗАПРОПОНУВАВ СТАТИ КАТОЛИКОМ ВЗАМІН «УЗАКОНЕННЯ» КОРОЛІВСЬКОГО ТИТУЛУ, РОМАН МСТИСЛАВИЧ ЗМАХНУВ МЕЧЕМ НАД ЙОГО ГОЛОВОЮ І ЗАПРОПОНУВАВ ШВИДКО ЙТИ ГЕТЬ, БО ВІРУ ПРАВОСЛАВНУ МІНЯТИ НЕ ЗБИРАВСЯ... (КАРИНА МИКОЛИ НЕВЕРОВА)

то негайно з'їхавшись у Києві місцеві князі суздальський, чернігівський, галицький, смоленський, полоцький і рязанський, домовившись, виберуть старішого і достойнішого собі великим князем і утвердять хресним цілуванням, як то в інших розумних державах чиниться; молодших же князів до цих виборів не потрібно, але вони повинні слухати, що інші скажуть».

«Добрий порядок» перед-

відомо, коли небагато князів у Русі було і одного старішого слухали, тоді всі навколишні їх боялися і шанували, не сміючи нападати на руські кордони».

Продуманість цього проекту, що мав надати політичній системі Руської землі чіткості й упорядкованості, ставить його в один ряд із найвизначнішими державно-правовими актами європейського середньовіччя: англійською «Великою хартією вольностей» 1215 року,

Русь (Руська земля) нікуди не зникла, попри те що змінила столийний град із Києва на Галич, а згодом Львів. Її історичне буття продовжилося, і в цьому визначальна заслуга короля русинів й автора «Доброго порядку» Романа Мстиславича

Підготував
Ігор АРТЕМЕНКО —
за матеріалами
www.tyzhden.ua

Навіть втративши волю, уманський отаман підняв повстання у радянському концтаборі...

"Козацький край" спільно з громадсько-політичним тижневиком "Прес-Центр" (Черкаси) започатковує медіа-проект, який має за мету усебічне вивчення українських сторінок історії Соловецьких концтаборів. Перша ж спільна журналістська розвідка дала приголомшливі результати: нам вдалося встановити досі невідомі широкому загалу відомості про визначного військового діяча періоду Визвольних змагань отамана Петра Дерещука. Особливо приємно, що сталося це якраз напередодні чергової річниці від дня народження славного отамана – 29 червня...

**Світлана КРАВЕЦЬ,
Андрій КРАВЕЦЬ**

Петро Дерещук народився у Петрів піст 1886 року у Вишнопільському повіті – нині Тальнівського району Черкащини. Батьки любили Бога й працю, були заможними, а окрім великого господарства, мали ще й багато дітей. Навіть події революції 1905-го не похитнули стабільності цих ставчанинських селян.

Краєзнавець Валентин Гордєєв зафіксував розповіді очевидців про те, що 1906 року Дерещуки заснували власний хутір у мальовничій місцині на березі струмка – за 5 кілометрів від сучасного села Павлівка Перша, в бік річки Синюхи і Гаронового лісу. У 1920-х роках населення хутора до ноги винищили чекісти – тільки за те, що називався він Дерещуковим і жили тут родичі отамана. Не пощадили ні жінок, ні дітей...

А далекого 1905 року ще ніщо не віщувало того, яка буремна доля чекає на Петра. Тоді він після навчання в Умані саме розпочинав учителювати. Вчитель, який не приховував, що не вважає російського царя найкращим, що може бути в житті українського народу, потрапив до ока поліції і вважався неблагонадійним. Втім, коли розпочалася Перша світова війна, "неблагонадійний" не став шукати можливості уникнути військового призову. З 1915 року вчитель з 10-річним педагогічним стажем – вже на Південному фронті. Після навчання в офіцерському училищі стає прапорщиком і знову продовжує воювати. Очевидно, успішно, бо в матеріалах пізнішої чекістської справи двічі знаходимо запис про те, що "в старій армії" він дослужився до штабс-капітана...

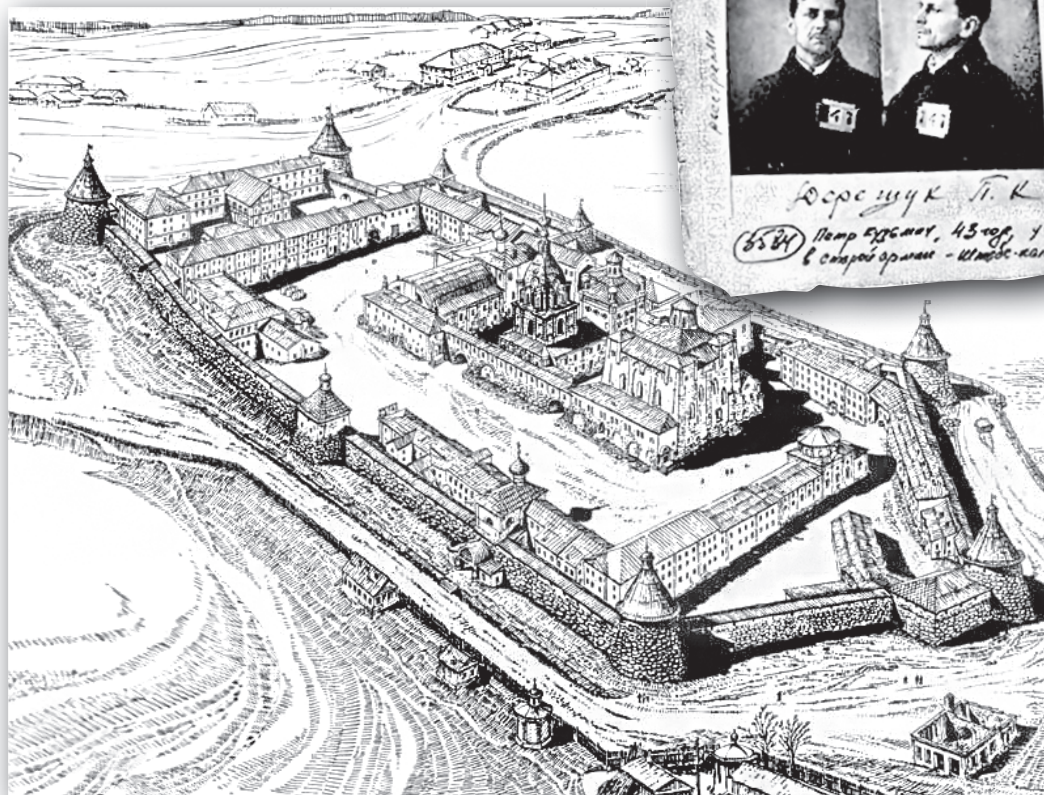
Під час Лютневої революції 1917 року офіцер бере активну участь у українізації свого підрозділу і потрапляє під арешт за спробу вивести у розпорядження Української Центральної Ради 38-ий піхотний полк. Загорівшись ідеями створення кращого майбутнього для України, Петро Дерещук поринає у бурхливу політичну діяльність. Стає есером (членом партії соціалістично-революціонерів) і делегатом Першого Всеукраїнського військового з'їзду, на якому Симона Петлюра обрали головою генерального військового комітету. 1918 року, підтримавши ідеї Національного союзу, Дерещук очолює на Уманщині повстанський загін, який взяв дієву участь у поваленні гетьманського правління Павла Скоропадського. Від травня 1919 року отримує посаду інспектора Запорозької дивізії Армії УНР під командуванням полковника Петра Болбочана. Хоча у військах не любили інспекторів, з якими командири мусили узгод-

І ОФІЦЕРОМ ВІЙСЬКА ІМПЕРІЇ ТА УНР, І ПОВСТАНСЬКИМ ОТАМАНОМ ДЕРЕЩУК НЕ ЗАБУВАВ ПРО ЗВІЧКИ ВЧИТЕЛЯ – ЛЮБИВ ЧИТАТИ І ПИСАТИ...

жувати навіть призначення старшин, та два Петри знайшли спільну мову. Герою визвольного походу українського війська в Крим Болбочану імпонувало те, що Де-

рещук не був заполітизованим клерком, а й сам умів тримати шаблю. Натомість Дерещук був переконаний, що саме такі командири, як Болбочан, потрібні для успіху збройного захисту самостійності держави. Втім, коли в червні Болбочана арештували і засудили до розстрілу за надуманим звинуваченням, прохання Дерещука про помилування командира не вплинуло на Петлю-

у взаємодії з холодноярським отаманом Нестеренком-Орлом. Зрештою, у результаті чекістської спецоперації загін Дерещука був розбитий, та сам він з небагатьма побратимами продовжував боротися проти влади більшовиків аж до березня 1924 року, коли потрапив у засідку... Більшовицьке судилище у серпні було відкритим.

СОЛОВЕЦЬКИЙ КОНЦТАБІР У КОЛИШНЬОМУ МОНАСТІРІ НА ОСТРОВІ ПОСЕРЕД МОРЯ НЕ ЗЛОМИВ ДУХУ УМАНСЬКОГО ОТАМАНА

ру. Славного Болбочана розстріляли в ніч проти 29 червня – саме тоді, коли Дерещук мав би з ним святкувати своє 33-річчя...

Не лише цей випадок боляче ранив інспектора Запорозької групи. Він повністю підтримував обурення "запорозьків" тим, що Петлюра наказав уникати боїв з Добровольчою армією Денікіна – лютого ненависника самостійності України і ревного поборника ідеї "єдиної і неделимої" імперії. Дерещук з гнівом згадував розповідь очевидців про те, як до Софійського собору в Києві вломився озвірілий російський генерал-денікінець зі своїм штабом і, обзиваючи українську мову хамською, проголосив наказ: "Моліться по-руськи, як і прежде!" Архієрея Шаровського за українську мову побили нагайками...

Зрештою, провальна політика Петлюри призвела до втрати Україною державності. Та Петро Дерещук зброї не склав – він очолив підпільний Уманський повстанок, який діяв у тісній співпраці з Холодноярською республікою. 1920 року у взаємодії із загонами Гризла, Цвітковського і Григор'єва під загальним командуванням Гулого-Гуленка бився проти червоних. Майже чотири тисячі українських повстанців, в числі яких був кавалерійський загін у 600 шабел, відзначилися у боях проти кавалерії Будьонного і Котовського та піхоти 45-ої і 47-ої піхотних дивізій ворога. 1921 року повстанці Дерещука (числом 2000 багнетів) продовжували діяти на території Уманщини – цього разу

змови", виявленої нею в архівах ФСБ Архангельська, знаходимо запис "Дерещук Петро Кузьмич, 43-х лет, із крестьян, учитель, служил в старой армии штабс-капитаном"... "Кремлівська змова" названа так тому, що до повстання готувалися в'язні головного табору Соловків – так званого Кремля. У художній літературі писалося, що за спробу бунту тоді було розстріляно 300 людей. Насправді ж вирок було виконано щодо 36 керівників повстання – серед них був і Дерещук. До участі у спільному повстанні готувалися кількома групами, створеними за національною ознакою: сибіряки, українці, кабардинці, кавказці... У план повстання, призначеного на 13 серпня, входило захоплення зброї, радіостанції, плавзасобів і табірної літака-гідроплана (серед повстанців був і колишній льотчик) та втеча з острова на материк, а звідти до Фінляндії. Та в останню мить росіянин Брильов, засуджений за вбивство і контрабанду, доніс табірному начальству про змову серед "каєрів", як кримінальники називали засуджених за контрреволюційну діяльність. Після свідства, за матеріалами якого Дерещук входив до керівної верхівки змовників, колишнього уманського отамана розстріляли 29 жовтня 1929 року. Зі спогадів очевидця, подій, соловецького в'язня Михайла Ніконова-

Смородина, якому 1933 року таки вдалося втекти з табору до Фінляндії, дізнаємося навіть точне місце розстрілу. У книзі "Красная каторга. Записки соловецького в'язня" він пише, що 36 повстанців, включно з уманчанином, були розстріляні з південного боку монастирського кладовища, неподалік від жіночого бараку. 1989 року поряд з місцем розстрілу встановлено камінь, до якого веде алея пам'яті. Того ж 1989 року російські прокуратура й суд переглянули справу і не знайшли у діях розстріляних складу злочину – доведено, що вони не планували після втечі готувати "вторгнення з Фінляндії". У Фінляндії вони лише прагнули знайти волю...

Здавалося б, у підготовці публікації ми могли поставити крапку – не вистачало тільки фото Петра Дерещука, якого досі ніде не можна було знайти. Одне нам передав тальнівський краєзнавець Олександр Лушан – з матеріалів Київського ДОПРа ("Дома общественно-принудительных работ"). Ще більш цінне фото несподівано знайшли... у агітаційному більшовицькому фільмі "Соловки (Соловецкие лагеря особого назначения)" – документальному німому кіно. Серед фото в'язнів "фас-анфас" під номером 3584 – Дерещук Петро Кузьмич з новим підтвердженням у підписі синім чорнилом: "43 года, учитель, в старой армии – штабс-капитан" і ще один напис тим самим каліграфічним почерком, тільки червоним чорнилом збоку фото: "РАССТРЕЛЯН".

29 червня 2012 року у Тальному пройде молодіжний турнір зі стрільби з пневматичних гвинтівки, присвячений пам'яті отамана Петра Дерещука. Його організатор Віталій Шуляк з ВМГО "Сокіл" каже: у Тальному славного земляка-отамана досі шанують всі, хто любить Україну і волю так само, як любив їх він...

Майбутній знаменитий літературознавець, дослідник літературної спадщини "Розстріляного відродження" уродженець Лисянщини Юрій Дивнич (Лаврінченко), який саме навчався в Уманському агротехнікумі, став живим свідком цього. Він писав: "На моїх очах 1924 року судили прилюдно в Гумані вчителя Дерещука – ідейного провідника повстанського загону, що діяв аж до того часу..." Президент історичного клубу "Холодний Яр" Роман Коваль розповідає: "Засідання Надзвичайної сесії ревтрибуналу висвітлювала комуністична преса, зокрема газета "Більшовик" у п'яťох номерах писала про "Справу петлюрівського отамана Дерещука". Кореспондента вразив список діянь отамана – акт обвинувачення ледь вмістився на 30 друкованих аркушах!" Отамана засудили до 10 років таборів, проте 1927 року його було амністовано. На волі пробував заледве рік – працював у цей час в Науковій бібліотеці Академії наук в Києві. У серпні 1928 року його знову арештували, звинувативши в антирадянській діяльності, а 30 квітня 1929 року винесли вирок, засудивши знову до 10 років позбавлення волі. Зазвичай на цьому етапі розповіді про отамана Дерещука дослідники писали: "подальша його доля невідома". Та нам вдалося з'ясувати абсолютно всі деталі подальшого життя отамана – зовсім короткого, на Соловках, куди його відправили по етапу.

У пошуках допоміг російський альманах "Соловецкое море" п'ятирічної давнини. У розгорнутій публікації "Мутный призрак свободы" співробітниця Соловецького державного історично-археологічного музею Антоніна Сошина детально виклала інформацію про всі спроби втеч в'язнів з сумнозвісного СЛОНа – "Соловецького лагерью особого призначення". Серед матеріалів справи так званої "Кремлівської

Церковний календар

7 липня - Різдво чесного славного пророка,
Предтечі та Хрестителя Господнього Іоана.

Святий Предтеча і Хреститель Спасів Іоан, пам'ять якого сьогодні звершує Церква Христова, своїм життям навчає нас багатьох речей. Він - найбільший серед пророків, він - зразок смирення, віри, терпіння і твердості у вірі.

Зі Святого Євангелія ми дізнаємося, що вже саме народження Предтечі Господнього було незвичайним і супроводжувалося чудесами. Святий апостол і євангеліст Лука детально розповідає про ці події. Святий праведний Захарія був священиком. Коли він за чином своєї черги служив перед Богом, за звичаєм священства, йому випало покадити в храмі Господньому, а вся безліч народу молилась зовні під час кадіння. І ось ангел Господній з'явився йому, ставши праворуч кадильного жертвника. Захарія, побачивши його, збентежився, і страх напав на нього. Ангел же сказав йому: «Не бійся, Захаріє, бо почута молитва твоя і жінка твоя Єлисавета народить тобі сина, і наречеш ім'я йому Іоан». Захарія здивувався, почувши такі слова, адже вони обоє були вже похилого віку, та й Єлисавета була неплодною. І сказав йому Ангел у відповідь: «Я Гавриїл, що стою перед Богом і посланий говорити з тобою і благовістити тобі про це. Ось ти будеш мовчати... до того дня, коли збудеться все це». Вийшовши з храму, Захарія не міг говорити, і люди зрозуміли, що він бачив видіння у храмі. Коли ж закінчилися дні служіння, то він повернувся додому. Після тих днів зачала Єлисавета, але приховувала довго. Коли ж настав їй час родити, то народила сина. Сусіди і родичі прийшли привітати її, а дитя хотіли назвати на честь батька - Захарію. Та вона заперечила, сказавши: «Нехай буде Іоан». Тоді священники та родичі стали знаками запитувати Захарію, як би він хотів назвати немовля. Той попросив дощечку і на ній написав: «Іоан буде ім'я йому» (Лк.1: 63). І негайно ж відкрилися уста Захарії, і мова його розв'язалася від уз німоти, і він став говорити, прославляючи Бога.

Як проходили дитячі роки святого Іоана Хрестителя - нам невідомо, оскільки в Священному Писанні на це немає вказівок. «Не питай мене, - говорить святий Іоан Золотоуст, - як Іоан під час зими і під час спеки сонячної жив у пустелі, особливо в молодому віці». І відповідає: «Іоан в пустелі жив, як на небі». Як Предтеча нової благодаті, як проповідник покаяння, як вказівник богоугодних правил і керівник, який приводить до Христа, він зразок і наставник спасительного життя для всіх християн.

Тридцять років він жив у пустелі, носячи одяг з верблюжої шкіри і харчуючись лише акридами і диким медом. Але ось настав час, і святий Іоан залишає пустелю і являється на берегах Йордану. З великою ревністю і любов'ю звершував Предтеча Господній своє служіння, не шкодуючи життя, не дивлячись на інших, не піддаючись сумнівам. Святий Іоан Хреститель закликав ізраїльський народ до покаяння. До покаяння він закликає і кожного з нас, адже без покаяння неможливе спасіння.

Покаяння і віра в Христа Спасителя - це дві необхідні умови, завдяки яким досягається Царство Небесне. Сльози покаяння - це благодатний дощ, який омиває всяку нечистоту душевну і робить душу здатною до сприйняття Божественної благодаті. Тому заклик Предтечі до покаяння, заклик до виправлення і очищення від гріхів актуальний і для нас.

Святий Іоан Предтеча і нині зиває до нас, як колись зивав до ізраїльського народу: «Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне». «Покайтеся, ... і створить же плоди, достойні покаяння»

Бажано було б, щоб це свято Різдва святого Пророка і Предтечі не було таким, що надто веселить нас, із поганськими піснями, так як язичницьке свято івана купала немає нічого спільного з святим Іоаном Хрестителем. Нам слід пам'ятати і про мучеництво святого пророка Іоана і про те, за яких розпущених обставин це сталося. Добігають останні дні Петрового посту і ми не повинні байдуже до цього підходити, адже сама постать святого пророка і день його пам'яті нагадує нам про покаяння і про те, що дні наші швидко минають. Цей день дійсно багатий на народні традиції і звичаї. Дай Бог, щоб тільки вони не переростали в язичницькі ристалища і требища, де окрім душевної пустки нічого не придбаєш, а скоріше розгоришся похиттю, яка неодмінно приведе до тенет гріха і марноти. Зранку краще всього в цей день відвідати храм, згадати про тих, хто потребує нашої допомоги і відвідати таких в домах, лікарнях, в'язницях. Цьому радітиме ангел за своїм життям і подвигом, святий Іоан Предтеча.

Очистьмо свої душі від гріхів, бо таке благовоління Боже. Нехай же допоможе в цьому нам Господь молитвами Пречистої Владичиці нашої Богородиці, святого Предтечі і Хрестителя Господнього Іоана і всіх святих, що стоять біля престолу Божого і невпинно моляться за душі наші. Амінь.

Підготував протоієрей Василь Циріль – священик храму "Святих первоверховних Апостолів Петра і Павла" міста Чигирин

УВАГА!

15 липня (неділя), у храмі Святого Праведного Петра Багатостраждального на хуторі Буда в Холодному Яру буде служитись Святковий водосвятний Молебень, з нагоди свята: Покладення чесної ризи Пресвятої Богородиці у Влахерні.

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ
28 червня – 12 липня

28 червня 1569 р. згідно Люблінської унії Київщина, Волинь, Брацлавщина та Підляшся були інкорпоровані до Корони Польської.
28 червня 1910 р. митрополит Андрей ШЕПТИЦЬКИЙ вперше в австрійському парламенті виголосив промову українською мовою.
28 червня 1911 р. помер письменник Архип ТЕСЛЕНКО.
28 червня 1914 р. у Львові відбувся Великий здвиг "Соколів" і "Січей".
29 червня 1886 р. народився Петро ДЕРЕЩУК, голова Уманського повстанкомуну.
29 червня 1902 р. народився Тихін СТРОКУН, кубанський бандурист.
29 червня 1919 р. розстріляно полковника Петра БОЛБОЧАНА, командувача Запорозького корпусу.

30 червня 1896 р. народився Юрій ДРОБОТКІВСЬКИЙ (холодоярський отаман Андрій ЧОРНОТА).
30 червня 1907 р. народився Роман ШУХЕВИЧ, головнокомандувач УПА.
30 червня 1941 р. у Львові проголошено Акт відновлення Української держави.
30 червня 1987 р. помер Роман КАЛЬБА, старшина УГА і Армії УНР.
30 червня 1995 р. помер Назарій ЯРЕМЧУК, співак, народний артист України
У червні 1895 р. у Вереміївці на Золотоніщині народився Іван САВЧЕНКО (отаман НАПРНИЙ).

1 липня 1918 р. гетьман Павло СКОРОПАДСЬКИЙ заснував у Кам'янці-Подільському Український державний університет.
1 липня 1951 р. у канадському Палермо відкрито пам'ятник Тарасові ШЕВЧЕНКУ.
1 липня 1989 р. у Києві проголошено створення Народного Руху України.
2 липня 1951 р. центральна газета СРСР «Правда» опублікувала розгромну статтю, у якій викривала «буржуазний націоналізм» поета Володимира Сосюри – за його вірш «Любів Україну».

3 липня 964 р. дружина київського князя Святослава ХОРОБРОГО отримала блискучу перемогу над військом Хазарського каганату.
3 липня 1885 р. українські емігранти створили в США перше товариство взаємодопомоги «Братство святого Миколая»
3 липня 1921 р. московський агент убив отамана ГАЛАКУ (Івана ВАСИЛЬЧИКОВА).
4 липня 1494 р. помер Юрій ДРОГОБИЧ, філософ, астроном, перший український доктор медицини, ректор Болонського університету.
Ніч з 4 на 5 липня 1917 р. - збройний виступ у Києві вояків Другого українського імені гетьмана Павла Полуботка козачого полку та членів Українського військового клубу імені Полуботка з метою проголошення незалежності України.
5 липня 1919 р. народилася Олена ОТТ-СКОРОПАДСЬКА, донька Гетьмана України, автор книги "Остання з роду Скоропадських".
5 липня 1941 р. німецькою поліцією заарештований провідник ОУН Степан БАНДЕРА. У тюрмі і в концтаборі «Заксенгаузен» його протримали до 1944 року.
5 липня 1986 р. помер Ярослав СТЕЦЬКО, голова Проводу ОУН.

6 липня 1904 р. народився Степан ЛЕНКАВСЬКИЙ, голова Проводу ОУН.
6 липня 1920 р. загинув сотник ПАРХОМЮК, командир 2-го Сірого полку 1-ї Сірої дивізії Армії УНР.
7 липня 1907 р. народився Олег ОЛЬЖИЧ, український поет і археолог, член Проводу ОУН, якому судилося загинути у нацистському концтаборі «Заксенгаузен».
7 липня 1950 р. загинув сотенний УПА ГРОМЕНКО (Михайло ДУДА), лицар Золотого хреста заслуги.
8 липня 1709 р. розпочалася битва під Полтавою козацько-шведської армії Івана МАЗЕПИ і КАРЛА XII проти московського війська ПЕТРА I.

9 липня 1659 р. цілковитою перемогою українського війська над московськими зойдами завершилася Конотопська битва. Майже 30 тисяч московської солдатні були знищені козаками гетьмана Івана ВИГОВСЬКОГО. Недобитки ворожого війська панічно відкотилися з України, втрачаючи зброю, амуніцію і знамена.

9 липня 1882 р. народився Михайло СЛАБЧЕНКО - український історик і правник.
10 липня 1073 р. помер Антоній ПЕЧЕРСЬКИЙ, один із засновників Києво-Печерського монастиря, Святий Православної Церкви.
10 липня 1651 р. під Берестечком закінчилася битва між армією Речі Посполитої і союзним козацько-татарським військом
10 липня 1866 р. помер Іосип ГЛАДКИЙ, останній кошовий Задунайської Січі.
10 липня 1975 р. помер сірожупанник Павло ДУБРІВНИЙ, лицар Залізного хреста.

11 липня 1056 р. народився НЕСТОР, літописець Київської Русі, автор "Повісті временних літ".
11 липня 1944 р. засновано Українську Головну Визвольну Роду — політичний провід УПА.
11 липня 1945 р. у Лефортовській тюрмі Москви помер о. Августин ВОЛОШИН, президент Карпатської України.
12 липня 1580 р. Іван ФЕДОРОВ видав першу в Україні друковану кирилицею "Острозьку Біблію".

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПП від 18.01.2012 р.

Козацький край

Головний редактор –
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Голова редакційної ради –
Володимир МУЛЯВА
Засновник – Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП Руденко Ю.І.,
м.Черкаси, вул.Вербовецького, 1а. Тираж – 20 000 екз.
Замовлення №